

Tineri care poartă drapelul Republicii Moldova. Sursa foto: Președinția Republicii Moldova

**Friedrich
Ebert
Stiftung**

Septembrie 2025

Cetățenii au decis: Republica Moldova, doar spre Vest!

Temele ediției:

1. Tatiana Cojocari, sociolog: Dacă vrei să ieși câștigător din acest război hibrid, ai nevoie de un cadru legislativ care să permită stoparea și penalizarea interferenței externe
2. Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova: De la polarizare la consolidare pe calea către UE
3. Nicolae Panfil, director programe Promo-LEX: Sper că noul Parlament să reușească să fie mai inclusiv
4. Laurențiu Pleșca, coordonator programe GMF: Moldova a ales Europa: un vot istoric împotriva influenței ruse

Cetățenii Republicii Moldova au ales fără echivoc calea europeană și au dat un vot de blam categoric opțiunii de reintrare a Republicii Moldova pe orbita Rusiei în calitate de satelit docil. Indiferent de opțiunile politice și de ideologie, toți deputații, fără excepție, vor trebui să lucreze în favoarea acestui deziderat ca Republica Moldova să se integreze în UE. Votul dat partidei pro-europene, dublat și de înscrierea în Constituția Republicii Moldova a obiectivului integrării europene în urma referendumului din octombrie 2024, trebuie să îi responsabilizeze pe toți cei 101 deputați din Parlament ca să lucreze conjugat în următorii patru ani.

Pe de altă parte, noua majoritate trebuie să lucreze mult mai inclusiv cu toți deputații din opoziție pentru a-i implica cât mai mult în acest proces. Cei care nu fac acest lucru trebuie sancționați public ca atare.

În altă ordine de idei, pe acest fundal intern și extern extrem de favorabil, actuala majoritatea are obligația de a apăsa și mai mult pedala de accelerație în ceea ce privește reformele și alinierea la standardele Uniunii Europene. Este nevoie de un master plan precis acum pentru investirea inteligentă a celor 1,9 miliarde de euro ce vor veni de la UE ca ajutor pentru dezvoltarea țării.

Republica Moldova are la dispoziție circa trei ani pentru interconectarea definitivă din punct de vedere energetic la UE prin accelerarea proiectelor energetice strategice. La fel, este necesară o muncă asiduă pentru asigurarea demarării proiectului major al unei autostrăzi ce va lega România, Republica Moldova și Ucraina. Toate aceste proiecte majore vor oferi inevitabil creșterea calității vieții și vor spori gradul de adeziune internă în raport cu Uniunea Europeană.

Știri pe scurt:

■ Fosta deputată Marina Tauber, afiliată fugarului Ilan Șor, a fost condamnată pe 30 septembrie la 7 ani și șase luni de închisoare cu executare, prin cumul parțial al pedepselor. În prezent, ea se află la Moscova. De asemenea, Tauber a fost privată de dreptul de a ocupa funcții publice și de a desfășura activități legate de organizarea contabilă și financiară în cadrul partidelor politice pentru o perioadă de cinci ani și să-i fie confiscate 206 milioane de lei în folosul statului. Tauber a fost condamnată pentru patru capete de acuzare de falsificare a rapoartelor privind finanțarea campaniei electorale și a partidului politic, acceptarea finanțării ilegale din partea unui grup criminal organizat.

■ Liderul Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS), Igor Grosu, a declarat că miniștrii care au muncit și și-au făcut bine treaba ar putea fi parte a noului Guvern constituit după alegerile parlamentare din 28 septembrie. Solicitat să precizeze cine ar putea conduce viitorul Executiv, Grosu a răspuns: „Puțină răbdare, să discutăm. Încă nu am discutat candidaturile pentru funcția de prim-ministru”. Totuși, el a confirmat că actualul premier, Dorin Recean, ar putea fi o opțiune pentru un nou mandat.

■ Președinta Maia Sandu a declarat pe 30 septembrie, la postul public de televiziune, că integrarea europeană nu va avea loc dacă nu va fi finalizată reforma justiției. Ea a subliniat că acest proces, deși dificil, rămâne piatra de temelie în drumul țării spre Uniunea Europeană. „Semnalul pentru justiție a fost clar. Cei care și-au făcut speranțe că după alegeri se va schimba ceva și ei vor putea reveni la ce au făcut timp de trei decenii, au înțeles că asta nu mai e posibil. Nu s-a terminat curățarea în justiție și ea trebuie încheiată. Sunt judecători care au probleme de integritate și trebuie să treacă pe la comisia de evaluare. Nu trebuie să ne îmbătăm cu apă rece. Dacă am văzut 2-3 decizii corecte, gata, justiția funcționează. Nu. Trebuie să continuăm procesul de vetting”, a spus președinta.

Dacă vrei să ieși câștigător din acest război hibrid, ai nevoie de un cadru legislativ care să permită stoparea și penalizarea interferenței externe

Tatiana Cojocari, Expertă în sociologie și spațiul post-sovietic. Foto: Facebook

Experta în sociologie și spațiul post-sovietic, Tatiana Cojocari, a avut amabilitatea să ne ofere un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre cum poate fi câștigat un război hibrid, care sunt scenariile pentru guvernarea monocoloră consecutivă a Partidului Acțiune și Solidaritate și care sunt consecințele intrării în Parlamentul Republicii Moldova a unor partide populiste. Am mai discutat despre votul din regiunea transnistreană și ce strategii ar trebui să adopte guvernarea pro-europeană pentru a schimba percepțiile în UTA Găgăuză. Vă invităm să citiți pe larg acest interviu:

■ Era previzibil un astfel de rezultat la alegerile parlamentare pentru PAS pe fondul coagularilor și poziționării pe zona de stânga, în timp ce pe zona pro-europeană niciun alt partid nu s-a ridicat drept contracandidat al PAS?

■ Aici cred că un lucru putem afirma că era cert și anume faptul că PAS era favorit și în sondajele care au apărut înaintea campaniei electorale. Deși sondajele nu ne arătau neapărat o majoritate pentru acest partid, totuși PAS era mai bine poziționat în raport cu celelalte partide.

Judecând după exemplul alegerilor prezidențiale din 2024, cred că oricine afirmă că ar fi fost posibilă realizarea unui pronostic predictibil, eu nu cred că era posibil acest lucru. Pentru că noi, cumva, ne-am fript la referendum și unul dintre scenariile cu care operam este că PAS ar fi putut să obțină majoritatea de unul singur. Dar această majoritate ar fi fost fragilă și depindea de anumite riscuri. Voi explica în ceea ce urmează.

În primul rând, avem doi factori majori pe care i-am văzut și la referendum, dar și anterior – participarea la alegeri. Am văzut o participare în diaspora exemplară în 2024 și se miza pe acest lucru și acum.

În al doilea rând, cel mai important și mai de risc factor era existența și destructurarea rețelelor de corupere electorală. Vorbim aici de eforturile și capacitatea autorităților noastre de a destructura aceste rețele. Tocmai de aceea a fost destul de greu de anticipat anumite lucruri, iar rezultatul este totuși unul mai bun decât s-au așteptat majoritatea specialiștilor, dar și societatea.

Însă un lucru este cert aici – lecțiile pe care Republica Moldova ar trebui să le dea statelor europene care sunt afectate de război hibrid. Și anume dacă vrei să ieși câștigător din acest război hibrid, nu este suficient doar să comunici bine, să faci debunking [demontare de informații false -n.r.] și așa mai departe. Este nevoie, într-adevăr, de măsuri bazate pe un cadru legislativ care să permită stoparea și penalizarea interferenței externe.

Ceea ce am văzut acum, comparativ cu alegerile prezidențiale și referendumul din 2024, au fost măsurile inițiate de autoritățile noastre. Mai precis, vorbim de probe care au permis totuși păstrarea unui vot și a alegerilor democratice și transparente, evident cu anumite abateri ca și în alți ani, dar nu atât de multe încât să afecteze scorul și rezultatul.

Guvernare monocoloră sau pluripartidism?

■ **Știm că democrația presupune pluripartidism. Este al doilea mandat legislativ consecutiv când un partid va conduce singur. Cât de benefică este o astfel de realitate și dacă poate aceasta este chiar formula politică de care ar avea nevoie pentru adeva la UE?**

■ Eu cred că da și o să explic de ce. Gândindu-ne la istoria alegerilor parlamentare din Republica Moldova, putem observa că doar un singur partid politic a avut o performanță similară. Mă refer la Partidul Comuniștilor din Republica Moldova. Ei au fost cei care au reușit să obțină majoritatea în mai multe alegeri parlamentare la rând și au guvernat fără să formeze o coaliție.

Nu am intenția să compar cele două partide - PAS și PCRM - dar am văzut că atunci când am avut alianțe și coaliții la guvernare, actul guvernării a fost anevoios și nu s-au văzut rezultate palpabile.

Avem astăzi din nou un partid care a fost reales cu un scop precis și foarte important. Anterior vorbeam despre o erodare, dar această erodare pare să nu fi fost atât de mare pentru PAS. Oricum trebuie însă să admitem că acest partid a beneficiat foarte mult și de capitalul de încredere al președintei Maia Sandu.

Oamenii așteaptă reforme concrete – în special în zona economică – și asta ar trebui să fie miza PAS-ului. Consider că o majoritate oferită unui singur partid va accelera reformele pentru integrarea în Uniunea

Europeană. Evident că mulți se îngrijorează anume de acest pluripartidism și anume dacă este bine sau nu să fie așa.

Noi am văzut anumite derapaje pe timpul guvernării PCRM-ului, însă faptul că am avut totuși prezența altor partide de opoziție cu diferite ideologii, a putut să protejeze Republica Moldova de o eventual alunecare către autocrație, consider eu. Și acest lucru îl vedem și acum. Totuși, avem cinci formațiuni politice diferite care au intrat în Parlamentul Republicii Moldova, iar acest lucru va conta pentru că vom avea acele voci critice care vor penaliza orice abatere a guvernării, mai precis încălcarea legilor.

Populism în Parlament

■ **Cum vedeți intrarea în Parlament a doi lideri de partid populisti – Renato Usatii și Vasile Costiuc – și cum credeți că va afecta acest lucru procesul legislativ?**

■ Votul de pe 28 septembrie indică faptul că treptat Republica Moldova se maturizează politic. În primul rând, eu văd în acest vot o maturizare politică a societății. Maturizarea politică vine de multe ori și cu erodarea partidelor care deja există – cele consacrate – cu ideologii clasice, chiar dacă în Republica Moldova e greu să vorbim despre ideologie, ci mai degrabă despre geopolitică.

Partidele celor doi lideri, Renato Usatii și Vasile Costiuc, arată că în Republica Moldova începe totuși să se manifeste un fenomen similar ca în celelalte state europene. Și aici mă refer la populism și la apariția unor partide care nu se poziționează cu o ideologie foarte clară. Este așa un amestec de toate.

Cum bine știm, partidul domnului Costiuc nici măcar nu a avut un program electoral, nu prea știu ce ne oferă. Depinde foarte mult de succesul actualului Parlament și de cum se va guverna, dacă aceste partide populiste își vor face și mai mult loc pe viitor în următoarele alegeri sau nu. Dar e clar că Republica Moldova nu este protejată de tendințele care se manifestă la nivel internațional.

■ **Ce se poate face acum și pentru reconcilierea societății, deoarece la proiectul pro-european care se pregătește trebuie să achieseze o cât mai largă majoritate. Ce mecanisme vedeți pentru ca societatea să-și revină după înverșunarea din ultimul an de campanie electorală pentru prezidențiale, referendum și acum parlamentare?**

■ Dacă privim la harta politică din acest an de la alegerile parlamentare, eu aș spune că aceasta ne indică asupra polarizării sociale despre care tot discutăm, dar care ușor- ușor se reduce.

Avem o hartă mult mai uniformă acum decât am avut-o la referendum, ceea ce iarăși ne indică că, atunci când

e vorba despre stabilitate politică și economică, lucrurile stau un pic altfel, indiferent de culoarea politică pe care o au oamenii.

De data aceasta nu putem afirma, așa cum aveau opoziția în trecut, că diaspora a fost cea care a ales președintele și așa mai departe, pentru că am văzut că în Republica Moldova PAS a luat totuși majoritatea. Acesta este unul dintre factori.

Al doilea factor interesant este și efectul advers al interferenței ruse în Republica Moldova care de fapt a reușit să consolideze un pic societatea. Am văzut o participare majoră și susținerea partidului care deja e la guvernare.

Ce cred că se poate face este reducerea volumul discuțiilor despre geopolitică și discutarea mai intensă a programelor economice naționale. Consider că asta este prioritatea pentru următorii ani și anume ca Guvernul să se concentreze pe dezvoltarea regiunilor, pe investiții economice, atragerea investitorilor și pe mult mai multe politici orientate către cetățeni. Doar așa se va putea schimba opinia politică și comportamentul politic. Într-un astfel de scenariu, vom avea o societate mai coagulată în jurul ideii naționale de integrare în Uniunea Europeană.

Procesul de avansare pe calea europeană

■ **Cum poate avansa acum Republica Moldova pe drumul reformelor? Este acum mai tangibil acest orizont al anului 2028 pentru aderarea țării la UE, presupunând că și interesul UE rămâne la fel de mare în ceea ce privește Republica Moldova?**

■ Este important, într-adevăr, să vedem și ce schimbări o să fie la nivel de Uniunea Europeană, pentru că și aici discutăm despre anumite transformări. Rămâne de văzut. Ce poate face însă Republica Moldova? Eu cred că este important să avem continuitate ca țară. Au fost începute niște reforme, iar acestea trebuie continuate. Avem deja specialiști și profesioniști care sunt angajați în ajustarea legislației naționale la cea a Uniunii Europene.

Continuitatea este lucrul care acum contează enorm. Și eu cred că este realist termenul de 2030, mai degrabă decât 2028. Dacă ne vom integra împreună sau fără Ucraina rămâne de discutat. Sunt teme separate. Evident, acest lucru depinde foarte mult și de poziția pe care o va lua Uniunea Europeană.

■ **Cum vedeți votul de aproape 30 la sută în Transnistria pentru partida pro-europeană? Este acesta un indicator că și populația de acolo a început să vadă beneficiile procesului de aderare la UE, iar malul drept a devenit mult mai atractiv în ultimii ani?**

■ Eu cred că acest vot de 30% nu este un vot pentru PAS, este un vot pentru ideea integrării în Uniunea

Europeană. Am văzut același procent și la referendumul din 2024 din partea locuitorilor din stânga Nistrului.

Populația din regiunea transnistreană se simte din ce în ce mai captivă, între o Ucraină care este invadată de Rusia și o Republica Moldova care dorește să se integreze în Uniunea Europeană. Și atunci, întrebarea pentru cei din regiunea transnistreană creează incertitudine. Nu se știe ce se va întâmpla cu populația de acolo, iar în acest context, consider că ei vor trebui să ia o decizie, dacă doresc să se alăture Republicii Moldova sau nu.

Al doilea factor este, într-adevăr, că regiunea transnistreană este lovită în ultimii ani de probleme economice din ce în ce mai mari și nu ai cum să nu vezi pe malul drept anumite schimbări în bine, datorită investițiilor europene.

Acest lucru este explicat și de faptul că circa 12.000 de mașini traversează frontiera ilegală de pe malul stâng pe malul drept al Nistrului pentru a veni și a munci în Republica Moldova. Practic, ușor- ușor, cetățenii din regiunea transnistreană fac o alegere, iar această alegere se vede și se reflectă inclusiv prin votul și comportamentul lor la urne.

Strategii pentru UTA Găgăuzia

■ **Ce pot face forțele pro-europene pentru a pătrunde în regiunea găgăuză? Pentru că am vorbit de Transnistria și de votul dat la referendum dar și acum la parlamentare, în UTA Găgăuzia nu putem însă vorbi de același lucru. Votul rămâne undeva doar pe la 3% pentru principalul partid pro-european.**

■ Este foarte important ca totuși partidul de guvernare să fie prezent în regiune, indiferent de scorul pe care l-au luat la aceste alegeri. Noi am avut de data aceasta un singur reprezentant din regiune în lista PAS-ului, dar n-a adus prea multe voturi.

Este important ca, la următoarea rundă de alegeri a bașcanului Găgăuziei, PAS să susțină un candidat. Cel mult să se poziționeze neutru, dacă nu va susține un candidat, iar PAS să lucreze foarte mult cu actorii și liderii de opinie locali, cu antreprenori care sunt foarte interesați de piața europeană, cu liderii de acolo care sunt interesați de proiecte europene prin atragerea mai multor investiții.

Este la fel de important ca partidul de guvernare să lucreze cu liderii de opinie din regiune, pentru că nici Guvernul și nici Parlamentul nu vor fi cei care vor schimba opinia găgăuzilor. Am văzut asta anterior atunci când în ciuda faptului că există investiții în regiune, opinia lor nu se schimbă față de autoritățile de la Chișinău și UE. Doar liderii de opinie din regiune sunt cei care vor influența comportamentul politic al locuitorilor din UTA Găgăuzia.

■ **Vă mulțumim!**

De la polarizare la consolidare pe calea către UE

Editorial de Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova publicat în IPG Journal

<https://www.ipg-journal.io/ua/regioni/jeuropa/vid-poljarizaciji-do-konsolidaciji-2672/>

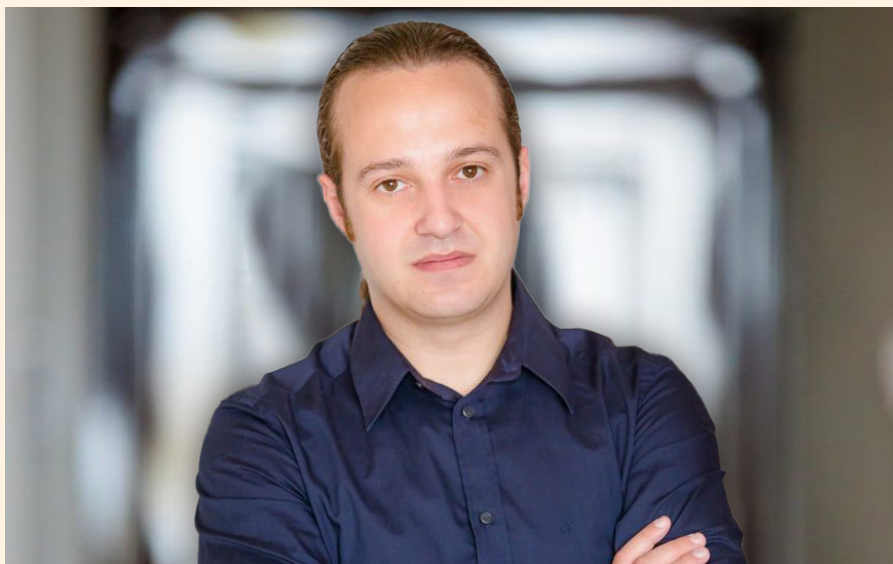
În ciuda presiunilor externe și a provocărilor interne, Moldova trebuie să unească societatea divizată în urma campaniilor electorale.

Alegerile parlamentare care au avut loc în Moldova pe 28 septembrie au demonstrat un sprijin semnificativ pentru forțele pro-europene și au reprezentat un moment important în scurta istorie a țării independente. În ciuda intervenției semnificative a Rusiei – proteste organizate și plătite, promisiuni de plăți substanțiale în schimbul voturilor, campanii ample de discreditare a Maiei Sandu și încercări de a submina procesul de aderare a Moldovei la UE – Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) a obținut o victorie categorică (50,16% din voturi).

Acțiunile coordonate ale poliției, procuraturii și serviciilor speciale au zădărnicit în mod eficient planurile Moscovei de a răsturna autoritățile pro-europene și de a le înlocui cu un guvern care să acționeze în interesul Rusiei, creând o situație în țară similară cu cea din Belarus sau Georgia. Deși criticii consideră aceste măsuri excesiv de dure și punitive față de opoziție, ele au fost necesare pentru a proteja securitatea țării și a regiunii.

Alegerile parlamentare actuale ar trebui considerate o victorie preliminară a forțelor pro-europene, care marchează începutul unei noi etape în negocierile cu UE și în eforturile de aliniere a sistemului național la standardele europene. Această sarcină este dificilă pentru un stat post-sovietic care trece printr-o tranziție către democrație, aflându-se în același timp într-o luptă geopolitică constantă între forțele pro-occidentale și pro-ruse.

Rezultatele alegerilor demonstrează nu atât o guvernare excelentă a partidului de la putere, cât mai degrabă o alegere conștientă a cetățenilor care aspiră la un viitor european.

Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova și Balkan Insight. Foto: Arhiva personală

Rezultatele alegerilor demonstrează nu atât o guvernare excelentă a partidului de la putere, cât alegerea conștientă a cetățenilor care aspiră la un viitor european. Cu toate acestea, voința politică nu este suficientă – există o nevoie urgentă de îmbunătățirea competențelor manageriale, a expertizei și a specialiștilor pentru punerea în aplicare a unui plan bine structurat. Reformele viitoare pot fi dificil de acceptat atât de sistemul existent, cât și de cetățenii obișnuiți. Comunicarea a fost în mod tradițional punctul slab al PAS, de aceea acum autoritățile trebuie să evite tactica de intimidare a cetățenilor, care era folosită anterior pentru a ascunde deficiențele administrative.

Astăzi, succesul Moldovei în UE depinde de următorii factori cheie: capacitatea de a contracara în mod eficient amenințările hibride ale Rusiei și de a implementa reforme interne în conformitate cu standardele UE, precum și gestionarea eficientă a fondurilor europene pentru îmbunătățirea nivelului de trai al cetățenilor.

PAS nu trebuie să se mulțumească cu ceea ce a realizat sau să-și atribuie în mod excesiv meritele pentru succesul în alegeri. Puterea poate fi coruptă, iar unii politicieni riscă să piardă legătura cu realitatea, crezând în mod eronat că au fost aleși datorită realizărilor remarcabile, și nu datorită condițiilor favorabile care au lăsat cetățenilor puține opțiuni.

PAS a monopolizat aproape în totalitate puterea și nu are o concurență reală

În prezent, Moldova se confruntă cu o provocare serioasă pe scena politică de centru-dreapta: PAS a monopolizat aproape în totalitate puterea și nu are o concurență reală. Într-o democrație sănătoasă, peisajul politic nu poate prospera fără o concurență reală. Și, deși PAS nu poartă întreaga responsabilitate pentru această situație, partidul va beneficia cu siguranță de pe urma ei.

Opoziția, în mare parte de centru-stânga, pro-rusă sau pro-europeană mascat, nu reprezintă o amenințare reală pentru PAS. Drept urmare, partidul se poate concentra mai puțin pe formarea unui contract social cu cetățenii și poate deveni mai puțin deschis la soluțiile constructive ale opoziției. În aceste condiții, societatea civilă devine, în unele cazuri, singura opoziție reală, controlând guvernul atunci când acesta comite greșeli sau se abate de la cursul promis.

De la polarizare la consolidare

De mai bine de un an, Moldova se află într-o campanie electorală permanentă, care a divizat semnificativ societatea și a creat o ruptură periculoasă. Această ruptură poate fi exploatată politic, iar pe termen mediu și lung amenință stabilitatea și progresul țării. Acum, autoritățile trebuie să încerce să unească cetățenii, indiferent de preferințele lor politice. Ca forță democratică proeuropeană, PAS are datoria morală de a renunța la retorica care alimentează temerile geopolitice și de a lua măsuri concrete pentru a uni societatea în jurul idealurilor de prosperitate și pace în UE.

De asemenea, este necesar să se elaboreze mecanisme care să atenueze presiunea luptei geopolitice dintre facțiuni și să se asigure reconcilierea între vorbitorii de limbă română și cei de limbă rusă care susțin UE și cei influențați de „lumea rusă”.

Autoritățile trebuie să renunțe la retorica care alimentează temerile geopolitice

De asemenea, este important să se ducă o politică informațională prudentă: până în prezent, PAS s-a abținut de la interzicerea rețelelor sociale Telegram și TikTok, care sunt principalele canale de propagandă rusească, demonstrând o abordare democratică. Cu toate acestea, având o majoritate confortabilă, există tentația de a interzice prin lege canalele de propagandă rusești, care pot crea noi bule informaționale controlate de Moscova prin intermediul unor platforme alternative.

Influența Rusiei

Se preconizează că, în viitorul apropiat, Kremlinul își va intensifica acțiunile răuvoitoare împotriva Moldovei prin intermediul unor noi canale.

În ceea ce privește menținerea influenței în interiorul țării, Rusia se confruntă cu probleme în regiunile vorbitoare de limbă română, în timp ce regiunea autonomă Gagauzia, unde majoritatea populației este vorbitoare de limbă rusă, devine din ce în ce mai radicală, iar forțele pro-ruse câștigă un avantaj semnificativ.

Este interesant faptul că alegerile în regiunea transnistreană au arătat un sprijin de aproape 30% pentru PAS. Acest rezultat fără precedent arată că sărăcia extremă impusă de Rusia în această regiune, în contrast cu nivelul de trai mai bun din Moldova, nu satisface transnistrenii.

În plus, de data aceasta, alegătorii din regiunea transnistreană au avut acces liber la vot (nu au mai fost organizați în grupuri de interese specifice). Toate acestea indică o nouă realitate: transnistrenii încep să perceapă diferit relațiile lor cu guvernul de la Chișinău. Pentru a fi corecți, este important să menționăm că numărul secțiilor de votare a fost redus de la 30 la 12 în comparație cu alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024. În plus, toate cele șapte poduri și drumuri de acces de pe malul stâng al Nistrului către malul drept au fost închise din cauza lucrărilor de reparații simultane.

Atractivitatea economică

Următorul mandat legislativ al PAS trebuie să asigure o îmbunătățire semnificativă a nivelului de trai al tuturor cetățenilor, indiferent de apartenența etnică sau limbă.

Deși UE a plătit deja prima tranșă de aproximativ 270 de milioane de euro din cele 1,9 miliarde promise pentru următorii trei ani, nu vedem încă un plan complex care să contureze modul în care aceste fonduri pentru dezvoltare vor fi distribuite între diferitele sectoare ale economiei. În prezent, guvernul nu are o strategie detaliată, ceea ce suscită o anumită îngrijorare.

Autoritățile trebuie să elaboreze o strategie bine gândită, care să includă proiecte transfrontaliere cu România și Ucraina. Există o nevoie urgentă de construire a podurilor, drumurilor, căilor ferate și porturilor, pentru a crea condiții pentru creșterea economică regională. Pentru aceasta este necesară nu numai voința politică în format trilateral, ci și consolidarea sinceră și în timp util a încrederii.

Acestea sunt doar câteva dintre provocările cu care se va confrunta noua majoritate proeuropeană în timpul viitorului mandat. Este important să se țină seama atât de problemele interne, cât și de cele regionale, în special în lupta împotriva influenței Rusiei, prin consolidarea relațiilor Moldovei cu vecinii și cu Uniunea Europeană.

Sper că noul Parlament să reușească să fie mai inclusiv

Directorul de programe Promo-LEX, Nicolae Panfil, a avut amabilitatea să ne ofere un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre rezultatul alegerilor parlamentare și principalele constatări ale monitorizării procesului electoral realizate de Prom-Lex. Am mai discutat și despre ce putem face pentru a avea un Parlament inclusiv în condițiile în care cetățenii au setat consecutiv, după înscrierea în Constituție a aderării la UE, că Republica Moldova trebuie să continue cu pași hotărâți parcursul său european. Vă invităm să citiți pe larg toate aceste idei în interviu ce urmează:

Nicolae Panfil, directorul de programe Promo-LEX. Foto: Facebook

■ În linii mari, care sunt cele mai importante neregulile pe care le-ați sesizat în această campanie electorală pentru alegerile parlamentare? Cine le-a făcut și cum s-au manifestat ele?

■ În primul rând, a fost o campanie destul de intensă, asta o spune toată lumea cu care vorbim și cu care discutăm. Nu este doar percepția noastră, deși noi, în calitate de observatori, pe undeva poate suntem obișnuiți cu acest lucru. Intensitatea sau tensiunea a fost pusă, în primul rând, în contextul geopolitic în care ne aflăm. Pe de o parte, vorbim de acele aspirații ale unei majorități a cetățenilor pentru integrarea europeană, așa cum s-a văzut din votul exprimat, dar și din campania electorală făcută de PAS, pentru că în mare parte ei s-au concentrat pe acest deziderat.

În paralel, știm cu toții că a fost o presiune foarte mare din exterior. Acele interferențe străine despre care vorbim se referă la Federația Rusă, care s-au manifestat, la fel ca în alegerile de anul trecut, prin finanțare ilegală, susținerea unor actori politici, scheme de corupere a alegătorilor. Dar și mai interesant, se pare că de data asta au fost puse în aplicare și operațiuni speciale prin intermediul rețelelor de socializare, intensificând atacurile hibride și presiunile asupra instituțiilor publice.

Deci au existat mai multe fenomene, iar intensitatea campaniei a fost influențată și de această construcție de narațiuni și dezinformare.

În opinia mea, s-a pus un accent chiar mai mare decât anul trecut pe construirea de narațiuni false, inclusiv despre faptul că alegerile ar fi fost fraudate. S-a vorbit despre acest lucru cu săptămâni înainte de ziua alegerilor, precum că în diasporă ar fi fraudate alegerile și așa mai departe. În concluzie, a fost o campanie plină de tensiuni, cu presiune pe toată lumea – alegători, pe instituții etc.

Limbaaj de ură folosit excesiv

■ Cât de des și cine au fost cei care au folosit discursul de ură? Care au fost cele mai vizate categorii?

■ Noi am monitorizat în contextul alegerilor și discursul de ură. Dacă ar fi să vorbim chiar pe cifre, au fost peste 400 de cazuri de discursuri de ură monitorizate de colegii și monitorii noștri, iar 300 din aceste cazuri au fost chiar în context electoral. Trebuie să menționez că aproximativ 75% din acestea au fost promovate prin rețelele de socializare, iar categoriile vizate au fost în mare concurenței electorale și cetățenii pe criterii precum afilierea politică, gender și orientarea sexuală, sănătatea, etnia.

Discursul de ură a fost utilizat grav de unii politicieni de top din Republica Moldova ca Igor Dodon și Ion Ceban, dar și alți politicieni mai puțin populari, precum Victoria Furtună.

■ **Au fost cumva mesaje de discurs de ură și din partea celor de la PAS? Aveți în monitorizare și astfel de cazuri?**

■ Noi știm că în spațiu public s-a discutat și s-a încercat a prezenta anumite mesaje cu conotație negative din campania PAS. Au fost făcute alegații precum că ar fi discurs de ură. S-au plâns unii concurenți electorali de acest lucru.

Colegii noștri care au monitorizat, folosind o metodologie recunoscută la nivel internațional, n-au apreciat acele mesaje ale PAS despre care s-a vorbit în spațiu public ca fiind discurs de ură. Au fost campanii negative, a fost PR negru, dar nu putem să o încadrăm în categoria discursului de ură. În schimb, am văzut cum în adresa celor de la PAS s-a folosit cel mai frecvent discursul de ură.

Nevoie de reconciliere socială

■ **Cum ați caracteriza întreaga campanie electorală? Există voci care spun că a fost una din cele mai murdare și că societatea a fost polarizată la maxim. Cum ați perceput-o Dvs? Cât de multă nevoie este acum de reconciliere în această societatea extrem de divizată?**

■ Dumneavoastră știți, fiind un jurnalist foarte bine informat, că s-a vorbit despre acest lucru și în alegerile precedente – după alegerile prezidențiale și referendumul de anul trecut – despre nevoia de reconciliere a societății noastre divizate și polarizate.

Este bine că aveam alegeri și că suntem puși de fiecare dată în situația de a ne confirma sau de a ne promova democrația electorală, dar se pare că mai avem nevoie ca, între alegeri, să existe un pic de timp pentru a reuși să consolidăm și să creștem ceva. Pentru că perioadele electorale sunt întotdeauna fierbinți și cauzează divizări ale societății. Eu sper că în următorii ani, excluzând eventuale perioade de instabilitate, noul Parlament să reușească să lucreze de o manieră mai inclusivă.

În primul rând, trebuie să începă de la însăși activitatea Parlamentului. Pot spune că Legislativul anterior nu a fost unul foarte inclusiv. Opoziția nu prea s-a implicat și a fost marginalizată, influențând nefast activitatea legislativă. De aici a avut de suferit societatea, care nu a avut acces la dezbateri publice de calitate.

Toți concurenții electorali ar trebui acum să înțeleagă că alegerile au trecut. În opinia mea, rezultatele sunt destul de clare și e timpul de apucat de lucru. În viziunea mea, pentru următorii ani de zile, așa zice că, prin alegerile cetățenilor, societatea a reconfirmat că parcursul european este calea pe care trebuie să o urmăm. Totodată, actorii politici

trebuie să înțeleagă faptul că acestea sunt alegerile cetățenilor și trebuie să respecte decizia lor luată prin vot.

Asta nu înseamnă că în Parlament și în societate nu pot fi dezbateri pe diverse teme, dar de acest lucru trebuie să se preocupe Parlamentul, societatea civilă și partidele politice.

În paralel, sunt de părere că instituțiile de forță ale statului, ar trebui să continue să combată interferențele străine, în special pe dimensiunea de corupere electorală, de interferență din afară cu bani în finanțarea politică și așa mai departe. Dar și pe dezinformare, astfel încât să reușim să fim mai bine pregătiți și mai bine protejați împotriva Federației Rusă. Trebuie ca fiecare actor să-și facă treaba pe dimensiunea sa.

Restricții motivate din interese de securitate?

■ **Au existat acuzații că a fost restricționat procesul de votare pentru cei din regiunea transnistreană. Cum vedeți Dvs lucrurile și dacă a fost justificată reducerea la 12 față de 30 la scrutinul precedent a secțiilor de votare pentru locuitorii din stânga Nistrului?**

■ Noi știm că autoritățile au invocat motive de securitate, inclusiv pentru reducerea numărului de secții de vot. Ulterior, au mai fost și decizii de relocare a secțiilor de vot. Când privești dintr-o parte, toate acestea par a fi legate, fiind argumentate de îngrijorarea majoră ce ține de securitate.

Din perspectiva noastră, dar și în rapoartele noastre intermediare, am subliniat că nu ni se pare justificată reducerea numărului de secții de votare. Spuneam despre o analiză pe care am făcut-o în 2021, iar atunci vorbeam că 28 de secții de votare ar fi un număr agreat de secții pentru a asigura votul liber al cetățenilor din regiune, fără ca să existe emoții sau animozități.

Ce este deranjant acum este că această istorie a creat narațiuni false. La un moment dat s-au creat și pagini fake, de exemplu, a Comisiei Electorale Centrale, pentru a le promova. S-a încercat să fie exploatate pe larg aceste lucruri și nu știu dacă s-a meritat. Nu știu dacă considerentele de securitate au fost pe atât de grave, comparativ cu acele narațiuni și cele efecte generate de propagandă ca și contraefect.

Să admitem că autoritățile au avut motive să fie îngrijorate, dar cel puțin acum că au trecut alegerile, ar fi bine să se comunice public care au fost acestea.

SIS și Poliția trebuie să comunice exact care au fost considerentele de securitate pentru limitarea votului în regiunea transnistreană, astfel încât societatea să se liniștească. Altfel va persista percepția că decizia a fost luată din alte motive.

Trebuie cu siguranță să continue și investigarea cazurilor privind minarea podurilor și a secțiilor de votare și așa mai departe. Instituțiile de ordine publică trebuie să iasă public și să explice ce s-a identificat sau cine a fost sancționat eventual.

Cu toții trebuie să avem în vedere în următoarea perioadă, mai ales instituțiile statului, necesitatea de a crește încrederea în instituțiile publice. Chiar vorbeam zilele trecute cu niște observatori internaționali despre aceste situații [în legătură cu votul din Transnistria -n.r.] și îi întrebam dacă în Germania, de exemplu, s-ar fi comunicat astfel de mesaje – că există riscuri de securitate în anumite secții de vot – și cum ar fi reacționat societatea? Ar fi avut încredere? Și răspunsul a fost, în mare parte, da. Tocmai de aceea, este nevoie de a spori încrederea, iar acest lucru poate fi realizat doar prin comunicare și transparență.

Populism de rețele sociale versus muncă legislativă

■ **Cum vedeți intrarea în Parlament a doi lideri de partid populiști – Renato Usatîi și Vasile Costiuc - și cum vedeți că va afecta acest lucru procesul legislativ? Vor aduce ei vreo plus valoare sau se vor lansa doar în acțiuni pe care apoi să le promoveze pe social media?**

■ Văzându-i pe amândoi în campania electorală, dar și înainte de aceste alegeri, și cunoscându-i pe ambii

din spațiul public, probabil că nu ne putem imagina că așa personalități puternice precum sunt ei vor dispărea, dar și elementele lor de show din mass media sau pe social media. Probabil că vor continua în același mod, dar important este că toți deputații au fost aleși în Parlament ca să reprezinte cetățenii. Vorbeam mai devreme despre necesitatea ca în Parlament să se lucreze de o manieră inclusivă. Este nevoie ca acești deputați și aceste fracțiuni mai mici să fie atrase în lucrul real pe care trebuie să-l facă Parlamentul.

Nu avem nevoie de deputați care să facă doar show. Este nevoie de transparență și comunicare. Cu siguranță ei au capacitățile necesare de comunicare și de a ajunge la cetățeni. Asta va pune o presiune și pe fracțiunea majoritară. Dar mai mult decât atât, este nevoie ca toți să-și răsuflă mânecele și să lucreze constructiv în Parlament.

Deoarece, noi știm că problemele cetățenilor sunt și ale celor care au votat PAS și ale celor care i-au votat pe Renato Usatîi sau Vasile Costiuc. Problemele sunt aceleași. Nu văd de ce n-ar putea să lucreze împreună. Sigur, ei pot avea viziuni diferite, dar pentru asta avem nevoie de discuții, avem nevoie de dezbateri.

Și cred că următorul Parlament va fi totuși unul în care noi ca cetățenii o să avem ceva mai multă oportunitate de a urmări ce se întâmplă și cum au loc dezbaterile și discuțiile. Știm din legislativul anterior că socialiștii și comuniștii s-au dat deseori într-o parte de la dezbaterile diferitor proiecte de legi, iar PAS-ul a votat de unul singur, fără multe discuții. Sper că de data asta vom avea ocazia să vedem și altfel de dezbateri în Parlament.

■ **Vă mulțumim!**

Moldova a ales Europa: un vot istoric împotriva influenței ruse

Analiză de Laurențiu Pleșca, coordonator de programe, German Marshall Fund

Rezultatele alegerilor parlamentare din 2025 transmit un mesaj limpede: Moldova nu mai poate fi percepută ca un teren cedat narativelor și influențelor rusești. Cu peste 50,2% din voturi pentru Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), cetățenii și-au reafirmat opțiunea europeană, demonstrând că integrarea în UE nu este un trend trecător, ci o alegere strategică și conștientă.

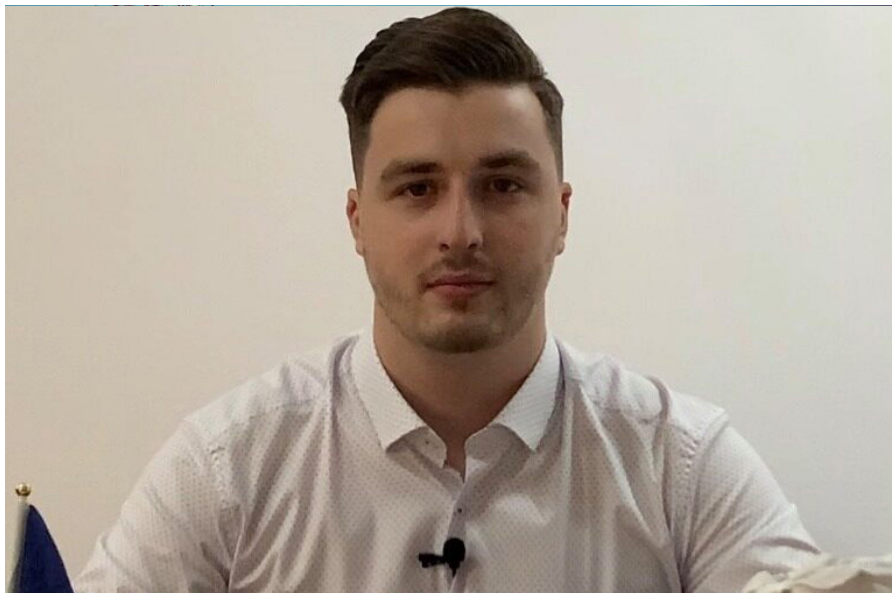
Campania PAS, centrată în jurul idealului european, a consolidat această orientare prin imaginea Moldovei ca „cetate asediată”, amenințată din exterior, dar rezilientă și capabilă să se apere, mobilizând astfel electoratul pro-european atât în zonele tradițional contestate, în capitală, cât și în diaspora.

Participarea record față de orice al scrutin parlamentar – cu peste 1,57 milioane de votanți (dintre care aproape 277 mii în afara țării) – conferă scrutinului legitimitate și confirmă maturitatea democratică a alegătorilor, chiar dacă opoziția pro-rusă, în special Blocul Patriotic și grupările apropiate lui Șor, au încercat să conteste rezultatele prin acuzații de fraudă și proteste.

Mobilizarea pro-europeană și rolul diasporei

Mobilizarea electoratului pro-european a depășit așteptările, în special în capitalele raionale din nord și în diaspora. Pentru prima dată, PAS a câștigat teren în raioane tradițional pro-ruse, precum Drochia, Fălești sau Soroca, semnalând o schimbare structurală a preferințelor politice. Diaspora, cu peste 216.000 de voturi pentru PAS, a fost unul dintre factorii decisivi, arătând că moldovenii plecați nu doar că urmăresc evoluția țării, ci au și un impact real asupra rezultatelor electorale, așa după cum bine am văzut și la scrutinele precedente.

În paralel, participarea extrem de redusă a cetățenilor moldoveni din Federația Rusă, de doar 4.100 de voturi, evidențiază limitele strategiei pro-ruse de

Laurențiu Pleșca, coordonator de programe, German Marshall Fund. Foto: Facebook

influențare a alegerilor. Chiar dacă anterior au existat înregistrări prealabile masive, organizarea transportului alegătorilor și încercările de mobilizare prin rețele clientelare și propaganda online s-au dovedit ineficiente. Acest eșec nu este izolat, pentru că el reflectă aceeași tendință observată și în țară, unde schemele de cumpărare a voturilor și influențarea prin presiuni sau mijloace ilegale nu au mai produs același efect ca în 2024.

Rezultatul confirmă faptul că electoratul moldovean, inclusiv diaspora, a devenit mult mai vigilent, conștient de tentativele de manipulare și capabil să prioritizeze opțiunile politice pe criterii reale de reformă și orientare europeană. În acest context, narativele pro-ruse, corupția electorală și rețelele clientelare își pierd credibilitatea și capacitatea de a destabiliza procesul democratic, consolidând astfel reziliența Moldovei împotriva ingerințelor externe.

Deși victoria este categorică, nu trebuie să neglijăm responsabilitatea care vine odată cu ea. PAS primește un mandat puternic, dar nu este un cec în alb. O mare parte a electoratului a votat nu atât pentru programul partidului, cât pentru stabilitate și respingerea alternativelor compromise.

Reformele promise trebuie să fie vizibile rapid: de la justiție, unde cetățenii așteaptă condamnări și dosare rezolvate, până la reforma administrativ-teritorială și consolidarea guvernării locale în raioanele marginalizate. Dialogul cu UTA Găgăuzia și cu cetățenii din regiunea transnistreană trebuie să fie prioritară în următoarea perioadă pentru a declanșa procesele

de decriminalizare a fenomenului corupției politice la Comrat dar și cel de reintegrare cu Tiraspolul.

Mai mult, dincolo de reforme și presiunea integrării europene, Republica Moldova are nevoie și de o agendă de reconciliere națională. Polarizarea politică și geopolitică a divizat societatea timp de decenii, de aceea este nevoie de dezbateri pe marele teme care macină societatea, iar aceasta include și angrenarea în discuții a opoziției parlamentare și extraparlamentare.

Fragmentarea opoziției și limitele unei alternative reale

Blocul Patriotic care reunește figuri consacrate ale vechiului sistem precum fostul președinte socialist Igor Dodon, fostul președinte comunist Vladimir Voronin, ex-premierul Vasile Tarlev și fosta bașcană a UTA Găgăuzia, Irina Vlah, toți foști politicieni în politica mare, a obținut 24,2% din voturi. Deși procentul pare semnificativ la prima vedere, el reflectă mai degrabă limitele reale ale influenței pro-ruse în capitală și în nordul țării (doar în UTA Găgăuzia avem o situație neschimbată). Rezultatul indică o uzură clară a vechilor elite și confirmă că electoratul caută alternative noi și reformatoare, capabile să livreze rezultate concrete, în loc să se lase mobilizat doar de nume sonore sau de retorica tradițională pro-rusă. Practic, Blocul Patriotic nu a reușit să atingă bazinul electoral tradițional, semnalând o pierdere structurală de sprijin și o capacitate redusă de a influența decisiv viitoarele negocieri parlamentare.

Blocul „Alternativa”, cu 7,96%, condus de figuri precum primarul Chișinăului, Ion Ceban, fostul candidat la prezidențiale Alexandr Stoianoglo, Mark Tkaciuk și fostul premier Ion Chicu, nu a reușit să se impună ca o alternativă relevantă în fața PAS. Rezultatele sugerează că alianțele pragmatice, construite din personalități cu trecut politic ambiguu, nu mai mobilizează electoratul în același mod, iar unele voci susțin că Mișcarea Alternativa Națională (MAN) ar fi putut obține un scor mai bun dacă ar fi participat independent, ținând cont de performanța slabă la alegeri în Chișinău comparativ cu victoria lui Ceban din primul tur la alegerile locale din 2023.

Partidul Nostru, cu un scor de 6,2%, reflectă existența unei nișe de alegători nemulțumiți de opțiunile dominante și aflați în căutarea unor formule politice percepute drept „anti-sistem” sau mai apropiate de problemele locale. Totuși, rezultatele sub așteptări, inclusiv în nordul țării unde formațiunea are primari și rețele locale, sugerează că simpla prezență în teritoriu nu mai garantează sprijin electoral.

Un caz aparte este „Democrația Acasă”, care a trecut pragul electoral cu 5,62% și reprezintă fenomenul

„partidului surpriză” la aceste alegeri. Succesul său a fost alimentat de o campanie digitală bine orchestrată, evidențiată și de investigațiile jurnalistice, similară modelelor recente de la alegerile prezidențiale și parlamentare din România.

Totuși, chiar și cu vizibilitatea sa online, partidul nu dispune de structuri solide pe teren, ceea ce limitează impactul său real asupra configurației parlamentare. În ansamblu, fragmentarea opoziției pro-ruse și nu numai, combinată cu consolidarea votului pro-european, oferă PAS oportunitatea de a guverna cu un mandat clar și de a-și extinde impactul în raioanele unde mesajele pro-europene au fost mai greu de transmis în trecut.

Totodată, rezultatele indică că forțele pro-ruse rămân active, dar dispersate și fără coeziunea necesară pentru a contesta rezultatul sau a bloca reformele majore. Aceste lucru eliberează locul pentru partide pe electoratul de centru, dar și partide noi care și-au concentrat atenția în această campanie la probleme punctuale și nu la provocările sistemice evidențiate de partidele mai mari.

Moldovenii au trecut cu brio testul rezilienței democratice

În cele din urmă, acest scrutin arată că Moldova nu mai poate fi subiect de experimente geopolitice. Cetățenii au demonstrat reziliență, iar structurile statului, susținute de comunitatea internațională, au dovedit că pot contracara manipulările externe. Victoria PAS nu este doar un succes electoral, ci un semnal pentru Europa: Moldova poate fi un partener stabil și o punte de rezistență democratică în regiunea extinsă a Mării Negre.

Acest succes pro-european nu este doar o victorie internă, ci și un reper geopolitic pentru întreaga regiune. Este o dovadă că un stat mic, aflat într-o zonă tensionată, poate construi mecanisme de reziliență democratică care protejează votul cetățenilor și mențin stabilitatea politică pe traiectoria europeană, chiar și în contextul unui război la graniță.

Investițiile internaționale în instituții critice precum Centrul pentru Comunicare Strategică și Combaterea Dezinformării sau Agenția Națională pentru Securitate Cibernetică s-au dovedit eficiente, demonstrând că structurile statale pot face față amenințărilor hibride și pot asigura securitatea electorală și stabilitatea politică pe termen lung.

Din punct de vedere economic și politic în regiune, Moldova este relevantă pe mai multe planuri. Pe de o parte, datorită graniței lungi cu Ucraina și regiunii Transnistria, unde se află trupe rusești, există riscul

deschiderii unui al doilea front dacă Moldova ar cădea din nou sub controlul politic al Rusiei.

În acest context, angajamentul clar față de integrarea europeană și sprijinul pentru Ucraina sunt esențiale pentru situația regională. Pe de altă parte, Moldova servește drept laborator pentru testarea tacticilor de destabilizare rusești, deoarece are o populație europeană importantă și o treime din cetățeni trăiesc în diaspora, deținând pașapoarte europene. Astfel, Rusia poate testa diverse narațiuni și interferențe hibride care apoi sunt răspândite în întreaga Europă.

Ce reținem din aceste alegeri?

Rezultatul alegerilor recente confirmă reziliența societății moldovenești. În pofida crizelor multiple – de la provocările de securitate generate de invazia rusă în Ucraina, la criza energetică și dificultățile economice interne – cetățenii au rămas vigilenți și au făcut o alegere clară. Presa independentă și societatea civilă au avut un rol decisiv, asigurând accesul publicului la informații corecte și limitând impactul manipulărilor.

Pentru PAS, victoria și consolidarea sprijinului electoral deschid două direcții majore. Prima ține de planul extern, accelerarea și implementarea pachetului complet de reforme necesare în procesul de preaderare la Uniunea Europeană. A doua este de natură internă și vizează reducerea decalajelor dintre regiuni, în special în nordul țării, în proximitatea Transnistriei, dar și în UTA Găgăuzia, unde atașamentul față de Rusia rămâne puternic. Populația din aceste zone trebuie să resimtă concret beneficiile apropierei de UE, prin îmbunătățirea condițiilor economice și sociale.

Capacitatea Moldovei de a rămâne pe traiectoria europeană și de a contracara acțiunile hibride ale Rusiei, de la cumpărarea de voturi la campanii de dezinformare și finanțarea protestelor, demonstrează maturizarea instituțiilor statului și implicarea responsabilă a cetățenilor. Experiența Moldovei devine, astfel, o lecție relevantă și pentru statele membre ale Uniunii Europene, care au nevoie să își consolideze propriile democrații în fața acelorași amenințări hibride.

Imprint

Editor

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. sucursala Chișinău (Moldova)
Strada București 111, Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
moldova.fes.de
E-mail: fes.moldova@fes.de
Tel. +373 855830

Credit foto:

Pagina 1: Președinția Republicii Moldova
Pagina 2: Tatiana Cojocari/Facebook
Pagina 5: Mădălin Necșuțu/Arhiva personală
Pagina 7: Nicolae Panfil/Facebook
Pagina 10: Laurențiu Pleșca/Facebook

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. (FES). Utilizarea comercială a materialelor publicate de FES nu este permisă fără acordul scris al FES. Publicațiile FES nu pot fi folosite în scopuri de campanie electorală.

Mai 2025

© Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.

Mai multe publicații ale fundației Friedrich-Ebert pot fi găsite aici: ↗ www.fes.de/publikationen

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

foreign policy association

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.